HER İNSAN EŞİT DOĞAR

Hafize DOĞRAMACI*, Ayten KİRİŞ AVAROĞULLARI**

ÖZ

Bu etkinlik 2012-2013 öğretim yılında ortaokul 8.Sınıf Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi dersinde "*Demokrasi Kültürü*" temasında yer alan "*Ayrımcılığın çeşitli biçimlerini sorgulayarak ayrımcılık yapmama konusunda duyarlılık gösterir*" kazanımına yönelik hazırlanmıştır. Etkinlik; görsel öğretim materyali olarak kabul edilen karikatür kullanımı ile öğrencilerin derse aktif olarak katılmalarını ve grup çalışmasıyla kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Etkinlikler öğrencilerin konuya olan ilgilerini en üst düzeyde tutmalarına olanak sağlayacak şekilde hazırlanmıştır. Karikatürlerde mizah unsurunun da bulunmasından dolayı yapılan etkinliğin eğlenceli ve bilgilendirici olduğu, etkinlik sonucunda öğrencilerin konuya olan ilgilerinin arttığı ve ayrımcılık yapmama konusunda duyarlılık gösterdikleri gözlemlenmiştir.

Anahtar kelimeler: vatandaşlık ve demokrasi eğitimi, karikatür, ayrımcılık, etkinlik, demokrasi kültürü.

EVERY HUMAN BEING IS BORN EQUAL

ABSTRACT

This activity was prepared for the acquisition: "He/she shows sensitivity to non-discrimination by questioning the different types of discrimination." featured in the theme "Democracy Culture" of the elementary education, 8th grades *Citizenship and Democracy Education* lesson in 2012-2013 school year. This activity aims to make the students participate in the lesson actively and ensure the permanent learning to occur with group work, through the use of cartoons accepted as visual teaching materials. The activities were organized so as to help the students' keep their interest at the highest level for the topic. It was observed that thanks to the humorous elements of cartoons the activity applied was entertaining and informative, the interest level of the students' increased and they showed sensitivity to non-discrimination.

Keywords: citizenship and democracy education, cartoon, discrimination, activity, democracy culture.

Makale Hakkında:
Gönderim Tarihi: 25.10.2015
Kabul Tarihi: 24.11.2015
Elektronik Yayın Tarihi: 29.11.2015

GİRİŞ

Vatandaşlık eğitimi ilkçağlardan günümüze her devletin gündeminde yer alan önemli bir konudur. Ülkelerin çoğu bireylerin vatandaşlık hak ve sorumlulukları açısından bilinçlendirilmeleri gerektiği hususunda hemfikirlerdir (Dağ, 2012). İlkokul ve ortaokul düzeyi çocukların aktif vatandaşlar olarak toplumsal yaşamdaki yerlerini almaları için vatandaşlığa ait değerlerin farkına varmaları gerekmektedir (Uğurlu, 2011). Bu farkındalığı yaratabilmek de ancak vatandaşlık eğitimi ile mümkündür. Vatandaşlık eğitiminin verilmesinde okullar en etkili kurumlardır. Aynı zamanda okullar vatandaşlık erdemlerinin uygulanacağı, yaşanacağı ve pekiştirileceği sosyal ortamlar da yaratan yerlerdir. Bu özellikleriyle okullar vatandaş olmanın sorumlulukları ve erdemlerinin ilk olarak öğrenildiği ve yaşama

*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans öğrencisi, hafizedogramci@gmail.com
** Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi, aytenkiris@mu.edu.tr

geçirildiği yerler olarak karşımıza çıkar (Tok, 2005).

Ülkemizde vatandaşlık eğitimi, farklı dönemlerde farklı uygulamalarla karşımıza çıkmaktadır. 1926, 1936 programlarında Yurt Bilgisi, 1948 programında Yurttaşlık, 1968'den sonra Vatandaşlık Eğitimi olarak karşılaştığımız ders 1995-1996 eğitim öğretim yılında Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi adıyla ilköğretim 8. sınıflarda okutulmuş, 1997-1998 eğitim öğretim yılından itibaren 7. ve 8. sınıflarda haftada bir ders saati olarak düzenlenmiş ve 2005 yılındaki eğitim reformuyla programdan kaldırılmıştır. 2006-2007 eğitim öğretim yılından itibaren Sosyal Bilgiler dersi programı içinde bir ara disiplin olarak karşımıza çıkmaktadır. 2010-2011 eğitim öğretim yılında 8. sınıflarda Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi adıyla haftada bir ders saati olarak düzenlenmiştir. İlk yıl seçmeli olarak okutulan ders, 2011-2012 eğitim öğretim yılında zorunlu ders haline getirilmiştir. 2012 yılında alınan kademeli geçiş kararıyla birlikte 4. Sınıflarda İnsan Hakları Yurttaşlık ve Demokrasi adıyla ve haftada iki ders saati olacak şekilde yer verilmiştir (Elkatmış, 2012; Sağlam ve Hayal, 2015;). 2015-2016 öğretim yılından itibaren ilköğretim 4.sınıflarda İnsan Hakları Yurttaşlık ve Demokrasi dersi okutulmaya başlamıştır. Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Dersi Öğretim Programı (MEB, 2010) gibi bu programın uygulanmasında da öğrenci merkezli bir yaklaşımın esas alınacağı vurgulanmıştır (MEB, 2015) .

Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersinde en çok kullanılan araçlardan biri ders kitaplarıdır. Ancak ders kitapları yerini korumasıyla birlikte, günümüzdeki teknolojik gelişmelerin etkisiyle tek öğretim aracı olmaktan çıkmıştır (Ünal, 2012; Tarman, 2010). Bundan dolayı farklı materyal kullanımı kalıcı öğrenmeyi arttırıcı bir rol üstlenmektedir. Bu farklı materyaller arasında karikatürler görsel olmaları, mizah anlayışıyla işlenmeleri ve günlük hayatta yaşananları farklı bakış açısı kazanma imkânı sunması gibi sahip olduğu avantajlar açısından eğitimde farklılık oluşturmaktadır (Akengin ve İbrahimoğlu, 2010). Yerinde kullanılan karikatür sayesinde öğrenciler yaratıcı ve eleştirel düşünmeye sevk edilirken diğer taraftan çabuk sıkılmalarına ve derse olan ilgilerinin dağılmasına da engel olur. Öğrencilerin uzun süre derse odaklanmalarına katkı sağlarlar (Karakuş, Palaz, Kılcan ve Çepni, 2012).

Karikatürler öğrenme ve öğretmede önemli etkilere sahiptir. Eğitim konulu karikatürler öğrencileri bilime teşvik etmede yardımcı oldukları gibi öğretilecek konuya ilişkin olarak bilgi verdiği için öğrenme sürecinde etkili olarak kullanılabilirler (Evrekli ve Balım, 2010). Bu durum öğrenme ve katılımı arttırmada olumlu etki yaratmaktadır. Ayrıca görsel, düşünsel aynı zamanda mizah unsurlu bir araç olması nedeniyle karikatürler resim ve fotoğraflardan daha etkileyicidir. Bu gibi avantajlarını göz önüne alacak olursak konusuna uygun bir karikatür ile işlenen dersler daha kalıcı olabilir.

ETKİNLİĞİN UYGULANMASI

Bu etkinlik 2012-2013 öğretim yılında programda yer alan 8. sınıf *Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi* dersinde uygulanmıştır. Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi dersi 2015-2016 öğretim yılının başlamasıyla birlikte uygulamadan kaldırılmıştır. Uygulanan etkinlik 4. Sınıf İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersinde "*Adalet ve Eşitlik*" ünitesinde yer alan "*Adalet ve eşitlik arasındaki farkı ayırt eder*" kazanımının içeriği ile birebir aynıdır (MEB, 2015).

Etkinlik Ortaokul 8.Sınıf Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi dersinde "*Demokrasi Kültürü*" temasında yer alan "*Ayrımcılığın çeşitli biçimlerini sorgulayarak ayrımcılık yapmama konusunda duyarlılık gösterir*" kazanımına yönelik hazırlanmıştır. Etkinlik 2012-2013 öğretim yılının güz döneminde Muğla iline bağlı bir ortaokuldaki öğrencilerle 1 ders saati (40 dakika) içerisinde gerçekleştirilmiştir. Etkinliğin uygulandığı sınıf 20 kişiden oluşmaktadır. Etkinliğin uygulandığı sınıfta projeksiyon cihazı bulunması slayt gösterileri için kolaylık sağlamıştır. Etkinlik planlanan sürede gerçekleştirilebilmiştir. Uygulama esnasında öğrencilerin dikkatlerini dağıtmayacak şekilde fotoğraf çekmeye özen gösterilmiştir. Hazırlanmış olan bu etkinliğin amacı; ırk, din, dil, milliyet, mezhep, bölge, cinsiyet, sosyal sınıf/tabaka vb. unsurlara dayalı ayrımcılık ve toplumsal dışlamanın evrensel boyutta ele alarak, ayrımcılığı önlemenin hukuksal

düzenleme ve önlemlerin yanında bireysel çabalar da gerektirdiğini, önyargı, dışlama, aşağılama gibi davranışların insan hakları ile bağdaşmadığını vurgulamak ve öğrencilerin konu ile ilgili kazanıma ulaşmalarını sağlamaktır. Hedefe ulaşmada öğretim aracı olarak karikatür kullanılmıştır. Ayrıca metin yorumlama etkinliği de yapılmıştır. Etkinliğin giriş bölümünde öğrencilere konu hakkında bilgi verilmiş ve ayrımcılığın tanımı hakkında sorularla kısa bir tartışma ortamı yaratılmıştır. Hemen ardından slayt gösterisi olarak hazırlanan karikatürler gösterilerek ayrımcılık çeşitleri hakkında öğrencilerin fikir oluşturmaları sağlanmıştır. Bu bölüm için ayrılan süre 5 dakikadır. Gruplar öğrencilerin 1'den 4'e kadar sayarak ve daha sonra aynı numaraya sahip öğrencilerin bir araya gelmelerini sağlayarak oluşturulmuştur. Metin yorumlama, ayrımcılıkla ilgili slogan yazma, boş bırakılan karikatür baloncuklarını doldurma etkinliğine 20 dakika ayrılmıştır. Değerlendirme bölümünde öğrencilerin karikatür çizmesi istenmiştir. Bu bölüme 10 dakika ayrılmıştır. Kalan 5 dakikalık süre ise etkinlik sonrası öğrencilerin görüşlerinin alınmasına ve öğrencilerle işlenen dersin kritiğinin yapılmasına ayrılmıştır. Hazırlanan çalışma kağıtları her gruba dağıtılmıştır. Etkinlikte kullanılacak kalemler, renkli kartonlar ve renkli boyalar her gruba eşit verilmiştir. Çalışma kağıtlarında yönergeler verilmiş olup uygulama sırasında öğretmenin en az öğrenciler kadar aktif olması, grupların çalışmaları sırasında etkinliklerde yer alan karikatürleri dikkatlice incelemeleri konusunda yönlendirmesi etkili olacaktır. Öğretmenin her öğrencinin grup içi çalışmaya katılması konusunda dikkatli olması ve uygulama sırasında grupları özenle takip etmesi etkinliğin başarılı şekilde uygulanması ve amacına ulaşması için yararlı olacaktır. Etkinlik daha az öğrenciye sahip sınıflarda daha az gruplamayla yapılabilir. Etkinliğe ayrılan sürenin (bir ders saati) az olmasına karşın materyallerin önceden temin edilmesi, öğrenciler sınıfa gelmeden önce gerekli hazırlıkların yapılmış olması ve grup içi etkileşimin sağlanması için öğretmenin iyi yönlendirmesiyle etkinlik planlanan sürede uygulanabilecektir.

Materyaller

- Ayrımcılıkla ilişkilendirilmiş orijinal karikatürler (Ek 1)
- "Can Dostum" filminin özeti ile ilgili çalışma kağıdı (Ek 2)
- Ayrımcılıkla ilgili konuşma baloncuğu olmayan karikatürler (Ek 3)
- Projeksiyon aleti
- Kâğıt, kalem, renkli boyalar, renkli kartonlar

Ekler

- Ek-1: Ayrımcılıkla ilgili slayt gösterisinde sunulan karikatürler
- Ek-2 : "Can Dostum" filminin özeti etkinliği
- Ek-3: Gruplar için hazırlanan karikatür doldurma etkinliği
- Ek-4: Grupların karikatür doldurma etkinliği sonuçları
- Ek-5: Gruplar için hazırlanan karikatür doldurma etkinliğinde kullanılan karikatürlerin orijinalleri
- Ek-6: Grupların slogan yazma etkinlikleri
- Ek-7: Grupların karikatür çizme etkinliği

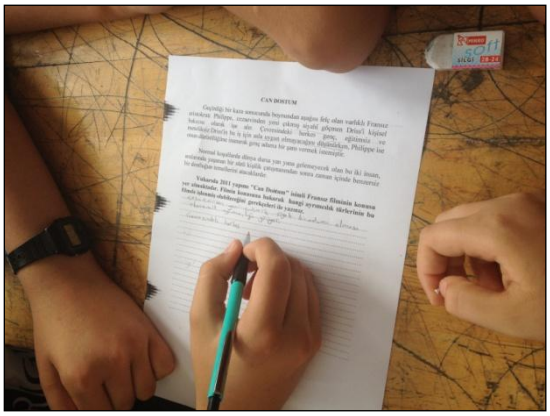
Etkinlik için hazırlanmış olan materyaller öğretmenlerin kendi sınıflarında kullanabilecekleri şekilde ekler bölümünde verilmiştir.

Derse başlamadan önce öğrencilere dersin kazanımı hakkında bilgi verilmiştir. *"Ayrımcılık nedir?", "Hiç ayrımcılığa maruz kaldınız mı?"* şeklinde ki sorularla derse başlanmıştır. Ayrımcılığın çeşitli biçimlerini gösteren karikatürler (Ek 1'de verilmiştir) sırayla öğrencilere gösterilmiştir.

Karikatürlerde öne çıkan ayrımcılık çeşidinin hangisi olabileceği öğrencilere sorulmuştur. Her karikatürün anlatmaya çalıştığı ayrımcılık biçimi ile ilgili öğrencilere söz hakkı verilmiştir. Böylelikle öğrencilerin ayrımcılığın çeşitli biçimlerini düşünürken konuyu sıkılmadan kavradıkları gözlemlenmiştir.

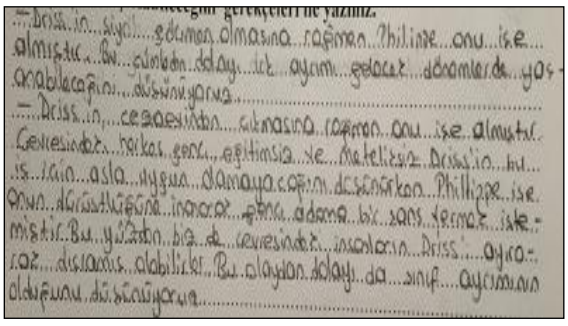
Çeşitli ayrımcılık biçimlerinin yer aldığı karikatürler inceledikten sonra öğrencilerden 1'den 4'e kadar saymaları istenmiş ve daha sonra aynı numaraya sahip öğrencilerin bir araya gelerek gruplarını oluşturmaları istenmiştir. Böylece öğrenciler 5'er kişilik 4 gruba ayrılmıştır. Bu yöntemle oluşturulan

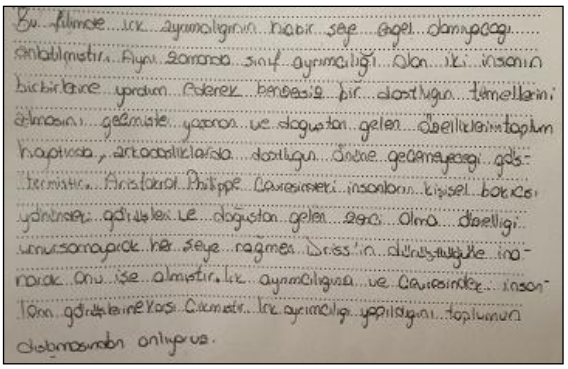
gruplarda gözlemlenen ortak özellik çok farklı fikirlerin ortaya çıkmasıdır. Bu etkinlik için ayrılan süre 5 dakikadır. Oluşan her gruba metin yorumlama etkinliği dağıtılmıştır. "Can Dostum" (Ek 2'de verilmiştir) isimli 2011 Fransız yapımı filmin konusu hakkında öğrencilere kısa bir metin verilmiştir. Bu metinde hangi ayrımcılık türlerini gördükleri ve filmde yer alan karakterlerin hangi ayrımcılık türüne maruz kalabilecekleri sorulmuştur.

Fotoğraf 1. *Öğrenciler "Can Dostum" etkinliğini yaparken*

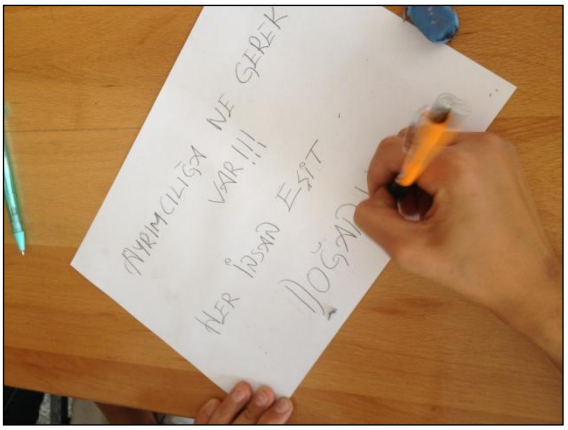
Her gruptan bir kişi metni diğer grup arkadaşlarına okumuş ve konu üzerinde kısa bir tartışmadan sonra metinden yola çıkarak film karakterlerinin hangi ayrımcılık türüne maruz kalabileceklerini düşünüp yazmaya başlamışlardır. Bu etkinlik sırasında grup içi etkileşimin oldukça yoğun olduğu fark edilmiştir. Etkinliğin sonunda grupların hepsi yazdıklarını diğer gruplarla paylaşmış ve kısa bir değerlendirme yapılmıştır. Bu etkinlik için ayrılan süre 7 dakikadır. Bazı grupların çalışma kâğıtlarından örneklere aşağıda yer verilmiştir.

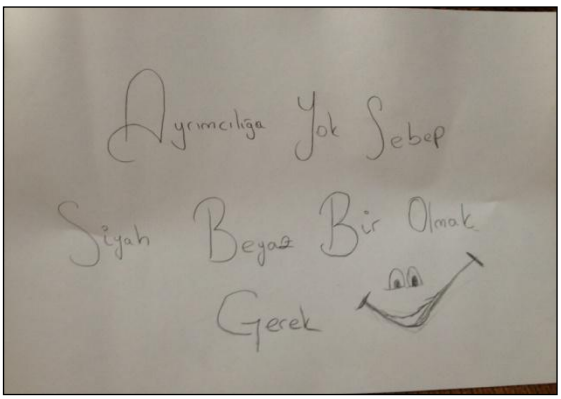
Şekil 1. *Örnek çalışma kağıtları*

Bir diğer etkinlik slogan yazma etkinliğidir. Bu etkinliğe 6 dakika ayrılmıştır. Grupların her birinden ayrımcılığın olumsuzluğunu anlatan bir slogan yazmaları istenmiştir. Bunun için gruplara boş A4 kâğıtları dağıtılmıştır. Gruplar birkaç dakika düşündükten sonra yaratıcı ve açıklayıcı çeşitli sloganlar üretmişlerdir. Her grup üyesinin çalışmaya etkin bir şekilde katıldığı görülmüştür.

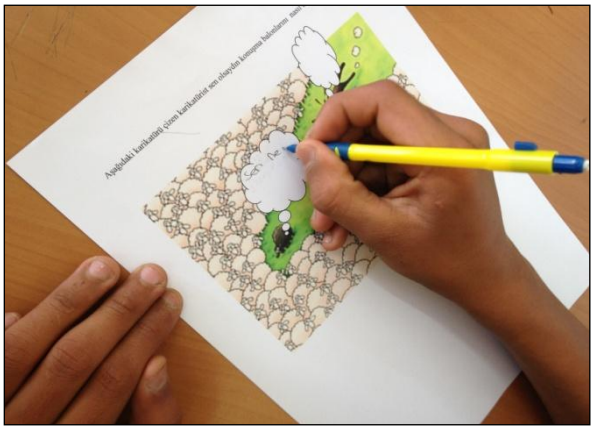
Fotoğraf 2. *Öğrenciler slogan yazarken*

Etkinlik sonunda grupların çok çarpıcı sloganlar buldukları saptanmıştır. Örneklerden bir tanesi aşağıda yer almaktadır.

Fotoğraf 3.*Gruplardan birinin sloganı*

Daha sonra her gruba konuşma baloncuklarının içi silinmiş veya hiç konuşma baloncuğu olmayan farklı ayrımcılık türlerini konu alan karikatürler dağıtılmıştır. Öğrencilerden bu karikatürlerin içini bir karikatürist gibi düşünerek doldurmaları istenmiştir. Konuşma baloncuğu yoksa bu baloncukları kendileri oluşturarak karikatürize edilmiş ayrımcılık çeşidini temsil edecek şekilde doldurulmalarının beklendiği söylenmiştir. Bu etkinlik için ayrılan süre 7 dakikadır.

Fotoğraf 4. *Gruplarda ki öğrenciler konuşma baloncukları silinmiş karikatürleri doldururken*

Fotoğraf 5. *Bir diğer gruptaki öğrenciler baloncukları doldururken*

Gruplar çalışma kağıtları üzerinde çalışırken her bir grup tek tek dolaşılmış ve çalışmalar sırasında grup içi etkileşimin oldukça yoğun olduğu gözlemlenmiştir. Etkinliğin bitiminde grupların yazdıklarını sınıf arkadaşlarıyla paylaşmaları sağlanmıştır.

Üçüncü bölüm olan değerlendirme etkinliğinde ayrımcılığın çeşitli biçimlerinin yazılı olduğu kağıtlar bir kaseye doldurulmuştur. Her gruptan bir üyenin bu kâseden bir tane kağıt seçmesi istenmiştir. Kâğıtlarda din ayrımcılığı, ırk ayrımcılığı, dil ayrımcılığı, cinsiyet ayrımcılığı olmak üzere dört ayrımcılık türüne yer verilmiştir Her guruba kendilerinden seçtikleri kağıtta yer alan ayrımcılık biçimi ile ilgili karikatür çizmelerinin beklendiği söylenmiştir.

Fotoğraf 6. *Öğrenciler değerlendirme etkinliği için kura çekerken*

Gruplar seçtikleri ayrımcılık türü ile ilgili hiç vakit kaybetmeden fikir üretmeye başlamışlardır. Her gruptaki üyelerin birbirlerinin fikirlerini dikkate alarak ortaklaşa bir çalışma yapmaları sağlanmıştır. Etkinlik sırasında öğrencilerin kendi karikatürlerini çizerken çok eğlendikleri ve yaratıcı fikirler ürettikleri gözlenmiştir. Bu bölüme ayrılan süre 10 dakikadır.

Fotoğraf 7. *Öğrenciler karikatür çizerken*

Grupların karikatür çizerken kendiliğinden iş bölümü yaptıkları gözlenmiştir. Grup üyelerinin hepsi karikatürün bir bölümünü

çizmişlerdir. Böylelikle hepsi etkinliğe aktif olarak katılmıştır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi dersi 30 Mart 2012'de alınan kademeli geçiş olan 4+4+4 kararı ile 2015-2016 öğretim yılından itibaren, ilköğretim 4. sınıflarda "İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi" adıyla ve haftada iki ders saati olacak şekilde programda yer almıştır. 2015-2016 eğitim öğretim yılının başlangıcından itibaren de uygulanmaya başlanmıştır. Bu etkinlik Ortaokul 8. sınıf Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi dersinde "*Demokrasi Kültürü*" temasında yer alan "*Ayrımcılığın çeşitli biçimlerini sorgulayarak ayrımcılık yapmama konusunda duyarlılık gösterir*" kazanımına yönelik hazırlanmış ve uygulanmıştır. Ancak aynı etkinlik ilkokul 4. Sınıf İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersinde "*Adalet ve Eşitlik*" ünitesinde yer alan "*Adalet ve eşitlik arasındaki farkı ayırt eder*" kazanımına da birebir uygulanabilir. Öğrencilerin yaş ortalamaları dikkate alındığında 8. sınıflarda bir ders saatinde uygulanan etkinliğin 4. sınıflarda iki ders saatine bölünerek uygulanması etkinliğin istenen sonuca ulaşması açısından yararlı olacaktır.

Etkinlik süresince öğrencilerin grup içi etkileşiminin çok iyi olduğu görülmüştür. Gruplar konuşma baloncuklarını doldururken yaratıcı fikirler sunmuşlardır. Ayrıca slogan yazma etkinliğinde de yaratıcı sloganlar bulmaları etkinliğin öğrencileri yaratıcı düşünmeye sevk ettiğinin göstergesi olarak kabul edilebilir. Öğrenciler ayrımcılığa uğramanın birey için ne kadar kötü bir his olduğu hakkında ilk kez bu kadar ciddi düşündüklerini dile getirmişlerdir. Bunun sonucu olarak etkinliğin öğrencilerin empati kurma becerilerine de katkı sağladığı söylenebilir.

Etkinlik grup içi etkileşimin yoğun olmasını gerektirdiğinden öğretmen her gruptaki öğrencinin aktif katılımını sağlama konusunda çok dikkatli olmalıdır. Gerektiğinde etkileşimin olması için gruplara kılavuzluk ederek yakından ilgilenmelidir. Daha küçük sınıflarda daha küçük gruplar oluşturulmasının daha iyi olacağı düşünülmektedir. Karikatür çizerken ve boş karikatür konuşma balonlarını doldururken öğrencilerin yaratıcılığının ve grup içinde beyin fırtınasının arttığı gözlemlenmiştir. Ayrıca diğer gruplarla aralarındaki rekabetin öğrencilerin motivasyonunu arttırdığı görülmüştür. Karikatürlerin mizahi yapısından dolayı etkinlik diğer derslerde rahatlıkla kullanılabilir. Bundan dolayı etkinlik diğer derslerde de kullanılabilecek şekilde tasarlanmıştır. Öğretmenler kendi derslerine uygun olan karikatürleri seçerek derslerde etkinliği kolaylıkla uygulayabilirler. Türkçe ve İngilizce derslerinde dil bilgisi kurallarına uygun olarak baloncukların doldurulması istenebilir. Toplumsal konular karikatürlerde sıkça işlendiğinden 7. Sınıf sosyal bilgiler dersinde "Yaşayan Demokrasi" ve "İletişim ve İnsan İlişkileri" ünitelerinde uygulanabileceği düşünülmektedir. Etkinliğin yapıldığı sınıfta öğrenme güçlüğü çeken veya kaynaştırma öğrencisi varsa öncelikle öğretmen öğrencinin grup içinde anlamasını kolaylaştıracak farklı yönergeler ile öğrenciyi desteklemelidir. Grup arkadaşlarının da öğrencinin anlamasına yardımcı olacak şekilde etkinliğe katılmalarını sağlamalıdır. Alınan önlemlerin yeterli olmayacağı durumlarda öğretmen öğrenciyle birlikte ayrı bir grup olarak etkinliği yapmalıdır. Bunun için öğretmenin sınıfa çalışma kağıtlarından birer adet fazla götürmesi yararlı olacaktır. Böylece hem öğrenci etkinlik dışı kalmamış olur hem de anlamlı öğrenmenin gerçekleşmesi için gereken ortam sağlanmış olur.

Etkinlik süresince öğrenciler derse aktif olarak katılmışlardır. Etkinlikler tamamlandıktan sonra söz almak isteyen öğrencilerle yapılan görüşmelerden çıkan sonuçlara dayanarak karikatürle işlenen dersin öğrencilerin derse olan motivasyon ve ilgisini arttırdığı gözlemlenmiştir. Söz alarak konuşan öğrencilerden derste çok eğlenceli vakit geçirdikleri öğrenilmiştir. Ayrıca grup etkinliklerini yaparken iş bölümü yaptıklarını ve bu durumun süreci daha da eğlenceli hale getirdiğini söylemişlerdir. Öğrenciler karikatürlerin bu şekilde ders aracı olarak kullanılabileceğini hiç düşünmediklerini, karikatür çizerken kendilerini ayrımcılığa uğramış olarak düşündüklerini ve çok kötü hissettiklerini söylemişlerdir. Öğrencilerin en çok slogan yazarken grup içi fikir ayrılığına düştükleri gözlemlenmiştir. Bu durumun yönergeye iki slogan yazabilme seçeneği

eklenerek düzeltilebileceği düşünülmektedir. Ders sonunda öğrencilerin "Bundan böyle kimseye ayrımcılık yapmam gerçekten kötü bir durummuş." dedikleri gözlemlenmiştir Öğrencilerden etkinlik sonucunda ayrımcılığın çeşitli biçimlerini ve ayrımcılık yapmanın olumsuz sonuçlarını öğrenmiş olmaları beklenmektedir. Slogan, karikatür ve metin yorumlama etkinliklerinden çıkan ürünler bunun bir göstergesi olarak kabul edilmiştir.

Öğrencilerin yorumlarından ve etkinlik sonuçlarından anlaşıldığı üzere yapılan etkinlik öğrencilerin eğlenirken hem bilgi sahibi olup hem de konu üzerinde düşünürken yaratıcı olduklarını göstermektedir. Böylelikle karikatürlerle işlenen ders sıkıcı olmaktan çıkmış daha eğlenceli hale getirilmiştir. Bu durumun öğrenilenlerin kalıcılığı üzerine olumlu etki yaptığı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Akengin, H. ve İbrahimoğlu Z. (2010). Sosyal bilgiler dersinde karikatür kullanımının öğrencilerin akademik başarısına ve derse ilişkin görüşlerine etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *29*(2), 1-19.

Dağ, N. (2012). Vatandaşlığın niteliksel dönüşümü ve vatandaşlık eğitimi üzerine bir betimleme çalışması, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Haziran 2012, *13*(1), 105-118.

Elkatmış, M. (2013). 1998 vatandaşlık ve insan hakları eğitimi programı ile 2010 vatandaşlık ve demokrasi eğitimi programlarının karşılaştırılması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 14*(3), 59-74.

Evrekli E. ve Balım G. (2010). Fen ve Teknoloji öğretiminde zihin haritası ve kavram karikatürü kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve sorgulayıcı öğrenme becerileri algılarına etkisi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, *1*(2), 76-98.

Karakuş U., Palaz T., Kılcan B. ve Çepni O. (2012). Sosyal bilgiler müfredatında yer alan "çevre sorunları" konularının öğretiminde karikatür kullanımının öğrencilerin akademik başarısına etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *32*(2), 363-376.

MEB (2010). İlköğretim ders programları. Web:http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72 adresinden 27.10.2013'te alınmıştır.

MEB (2015). Öğretim programları. Web:http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72 adresinden 20.10.2015'te alınmıştır.

Sağlam, H. İ., Hayal, M. A. (2015). Sınıf öğretmenlerinin "insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi" dersinin ilkokul 4. Sınıfta yer almasına ilişkin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *15*(1), 207-217.

Tarman, B. (2010). A new approach to the old question: What is history?, *History Studies*, *2*(2), 517-526.

Tok, N. (2005). Liberal demokratik toplumda vatandaşlık ve eğitim, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, *60*(3), 236.

Uğurlu, T. (2011). Avrupa Birliği Ülkeleri'nde ve Türkiye'de Vatandaşlık Eğitimi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Yaz-2011 *10*(37), 153-169.

Ünal, F. (2012). Ortaokul 8. sınıf vatandaşlık ve demokrasi eğitimi öğretim programı ve ders kitaplarında insan hakları üzerine bir çözümleme. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *1*(1), 110-127.

EK 1

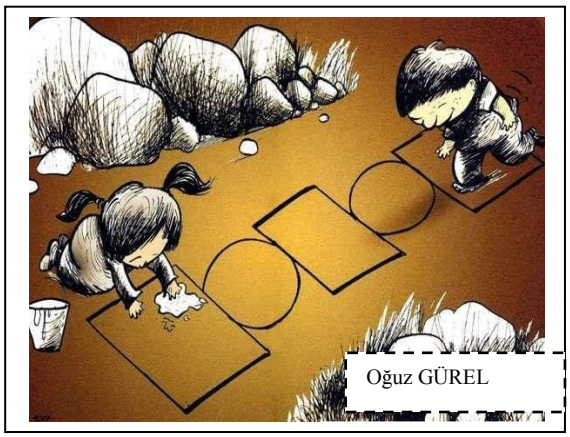
AYRIMCILIKLA İLGİLİ SLAYT GÖSTERİSİNDE SUNULAN KARİKATÜRLER

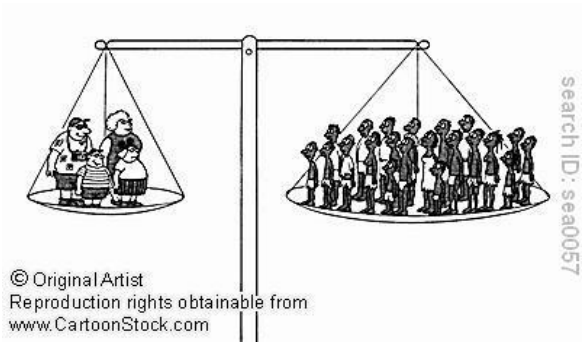

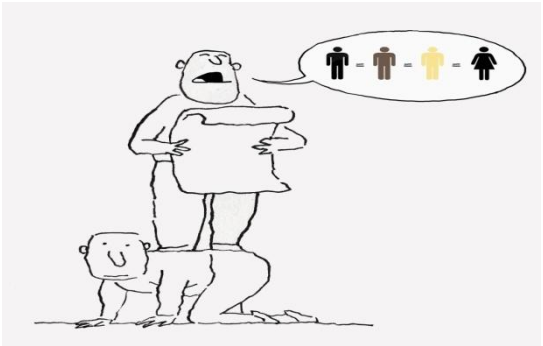
http://haberkibris.com/aa6fd624-2011_03_15.html adresinden 28.04.2013 tarihinde alınmıştır.

http://leventinkaralamadefteri.blogspot.com/2010_09_01_archive.html adresinden alınmıştır.

EK 2

http://www.beyazperde.com/filmler/film-182745/

CAN DOSTUM

Geçirdiği bir kaza sonucunda boynundan aşağısı felç olan varlıklı Fransız aristokratı Philippe, cezaevinden yeni çıkmış siyahî göçmen Driss'i kişisel bakıcısı olarak işe alır. Çevresindeki herkes genç, eğitimsiz ve meteliksiz Driss'in bu iş için asla uygun olmayacağını düşünürken, Philippe ise onun dürüstlüğüne inanarak genç adama bir şans vermek istemiştir.

Normal koşullarda dünya dursa yan yana gelemeyecek olan bu iki insan, aralarında yaşanan bir sürü kişilik çatışmasından sonra zaman içinde benzersiz bir dostluğun temellerini atacaklardır.

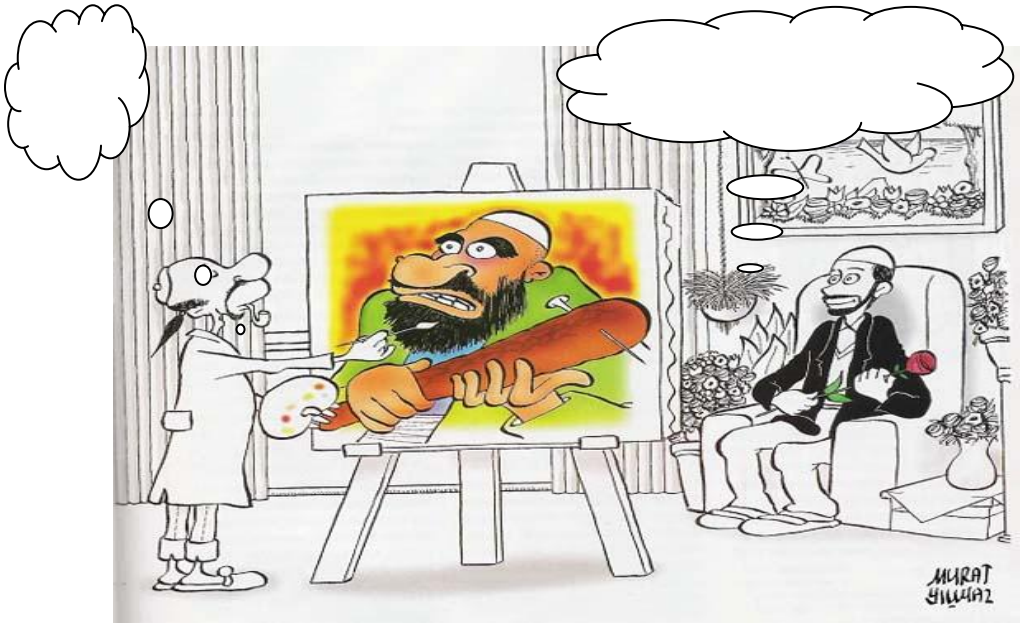
Yukarıda 2011 yapımı "Can Dostum" isimli Fransız filminin konusu yer almaktadır. Filmin konusuna bakarak hangi ayrımcılık türlerinin bu filmde işlenmiş olabileceğini gerekçeleri ile yazınız.

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

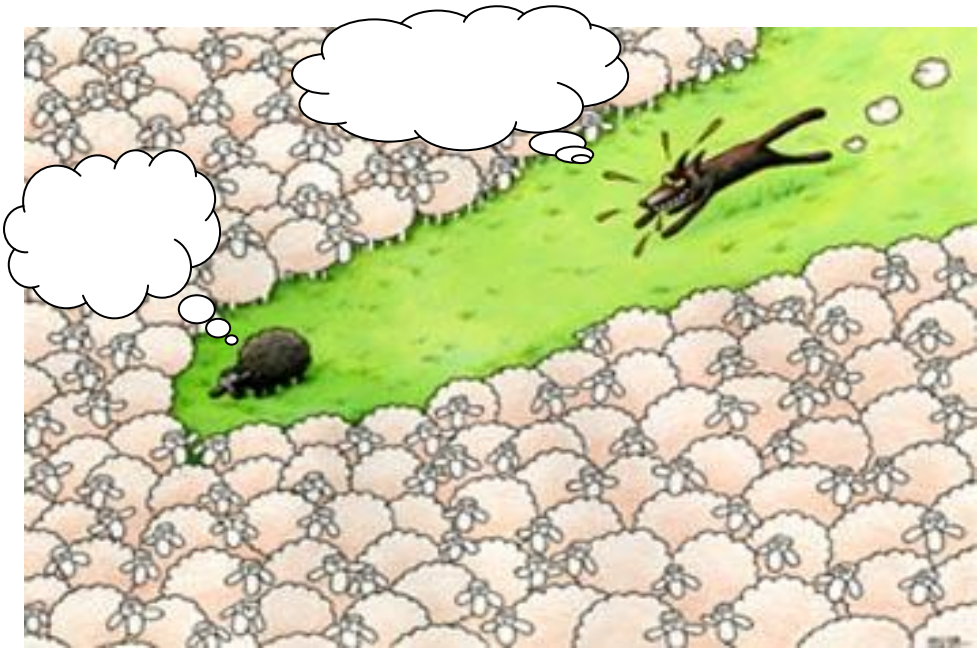
EK 3

GRUPLAR İÇİN HAZIRLANAN KARİKATÜR DOLDURMA ETKİNLİĞİ

GRUP 1: "Karikatürü çizen karikatürist sen olsaydın konuşma balonlarını nasıl doldururdun?"

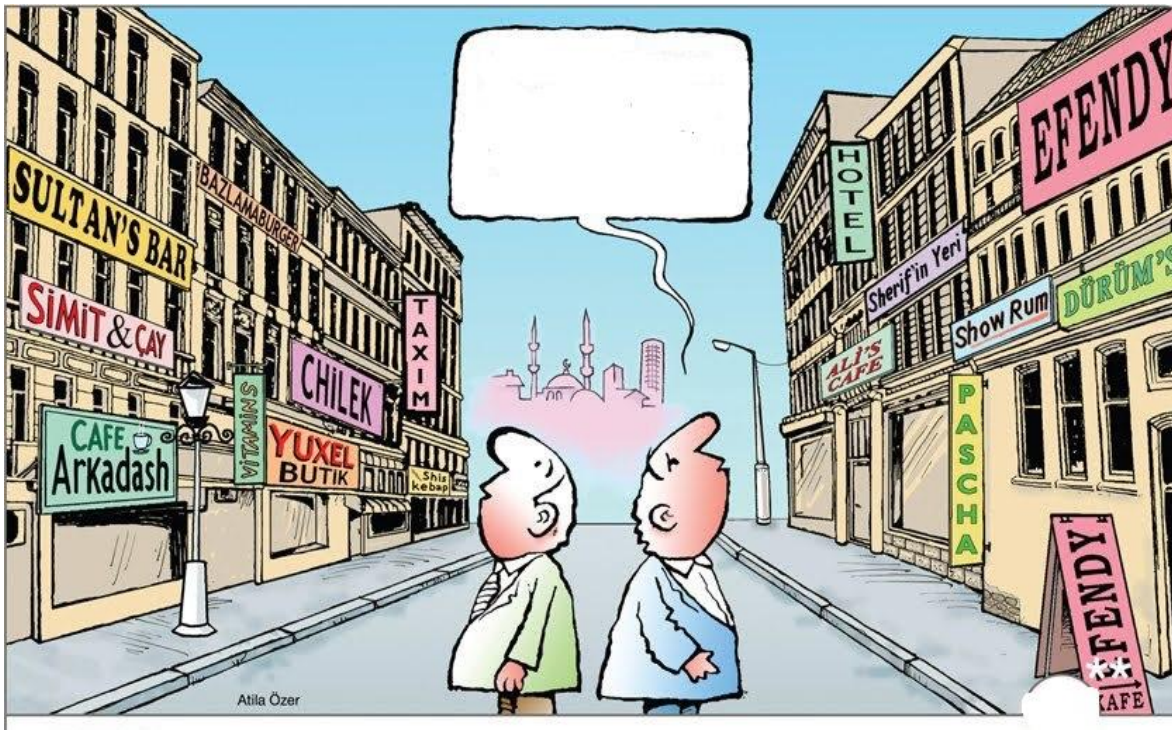

GRUP 2: "Karikatürü çizen karikatürist sen olsaydın konuşma balonlarını nasıl doldururdun?"

http://www.medyatava.com/haber/avrupa-karikatur-yarismasinda-2-turk-cizer-odul-kazandi_26307 adresinden alınmıştır.

GRUP 3: "Karikatürü çizen karikatürist sen olsaydın konuşma balonlarını nasıl doldururdun?"

https://www.facebook.com/pages/D%C3%BCnya-Dili-T%C3%BCrk%C3%A7e/122427591108507?v=wall&viewas=0 adresinden alınmıştır.

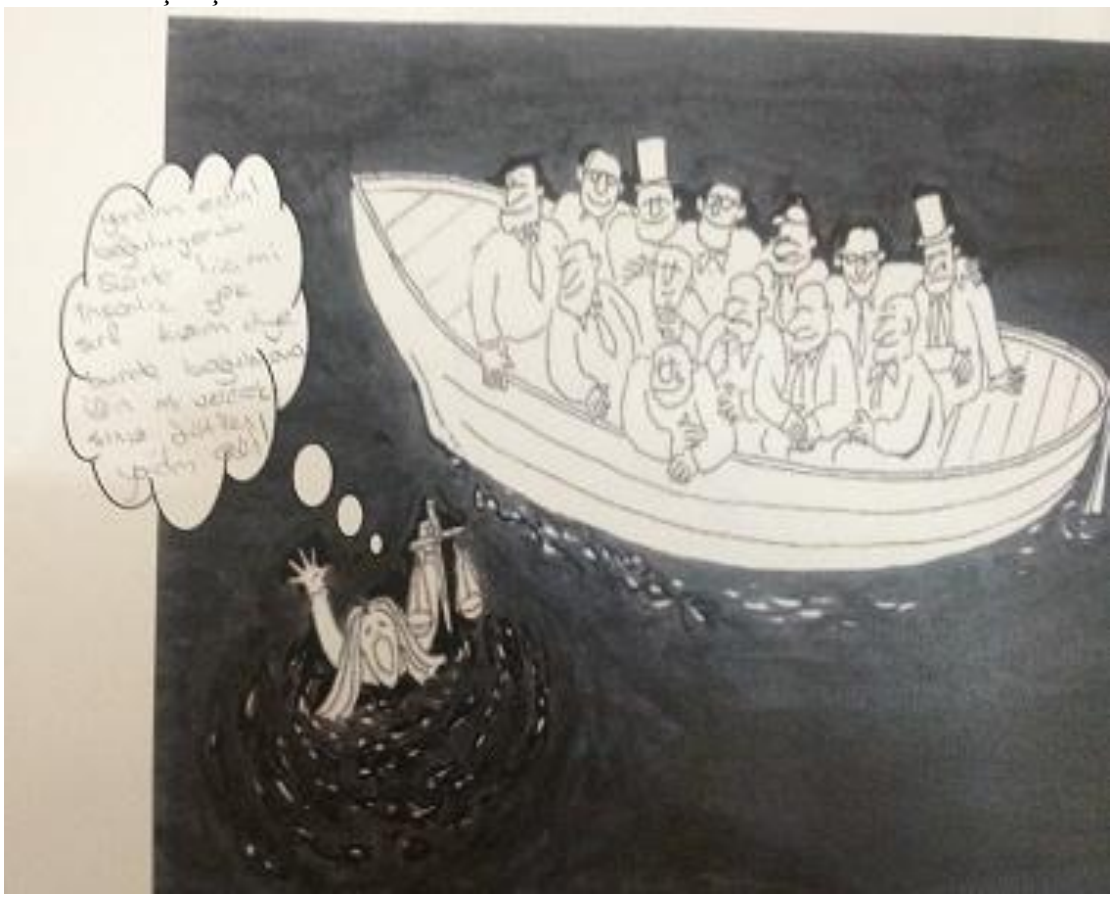
GRUP 4: "Karikatürü çizen karikatürist sen olsaydın konuşma balonlarını nasıl doldururdun?"

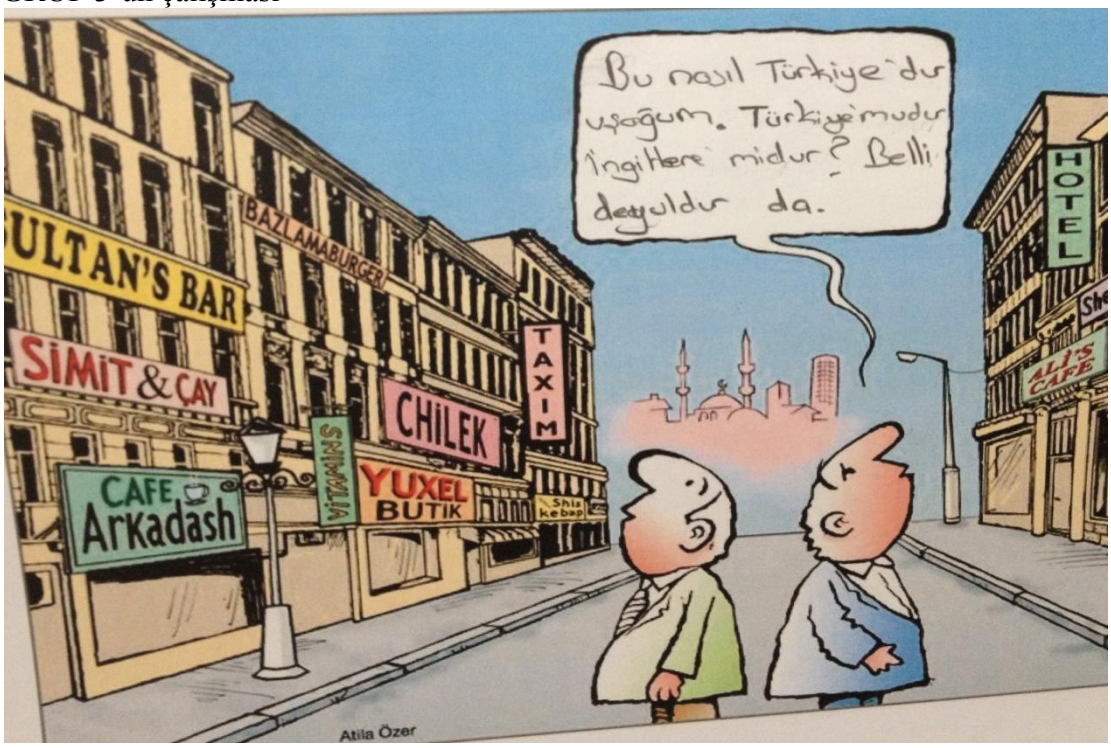
EK 4

GRUPLAR İÇİN HAZIRLANAN KARİKATÜR DOLDURMA ETKİNLİĞİ SONUÇLARI

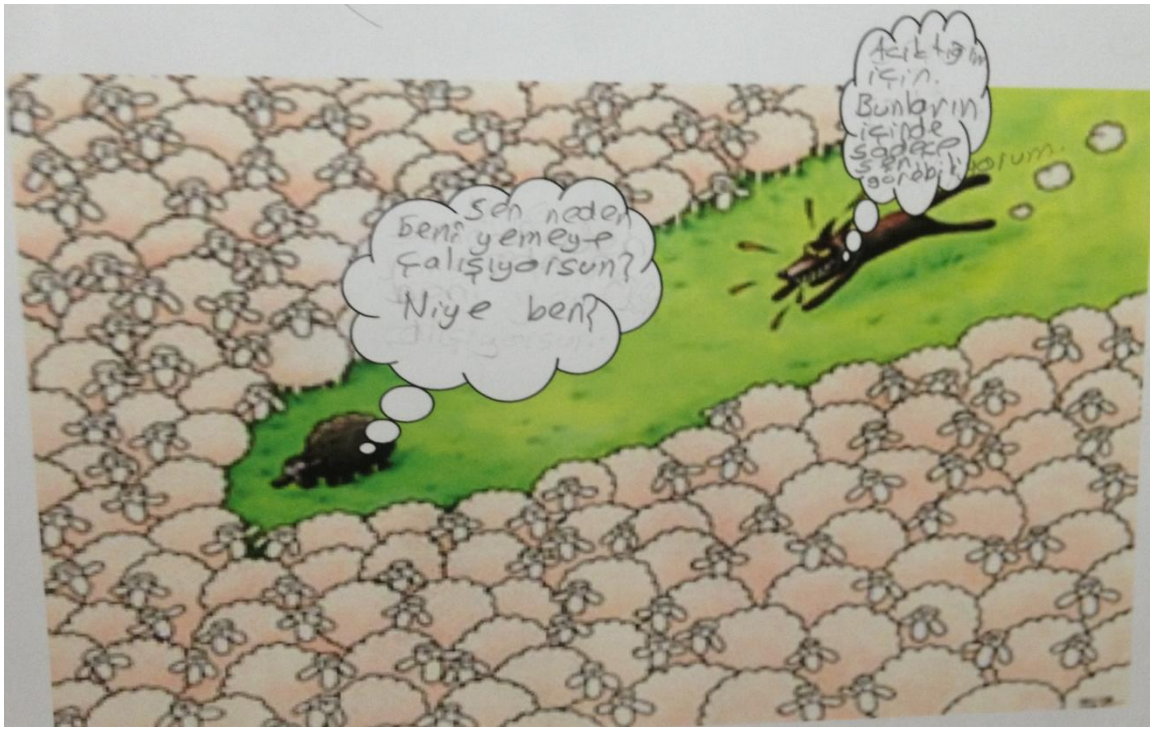
GRUP 4'ün Çalışması

GRUP 3'ün çalışması

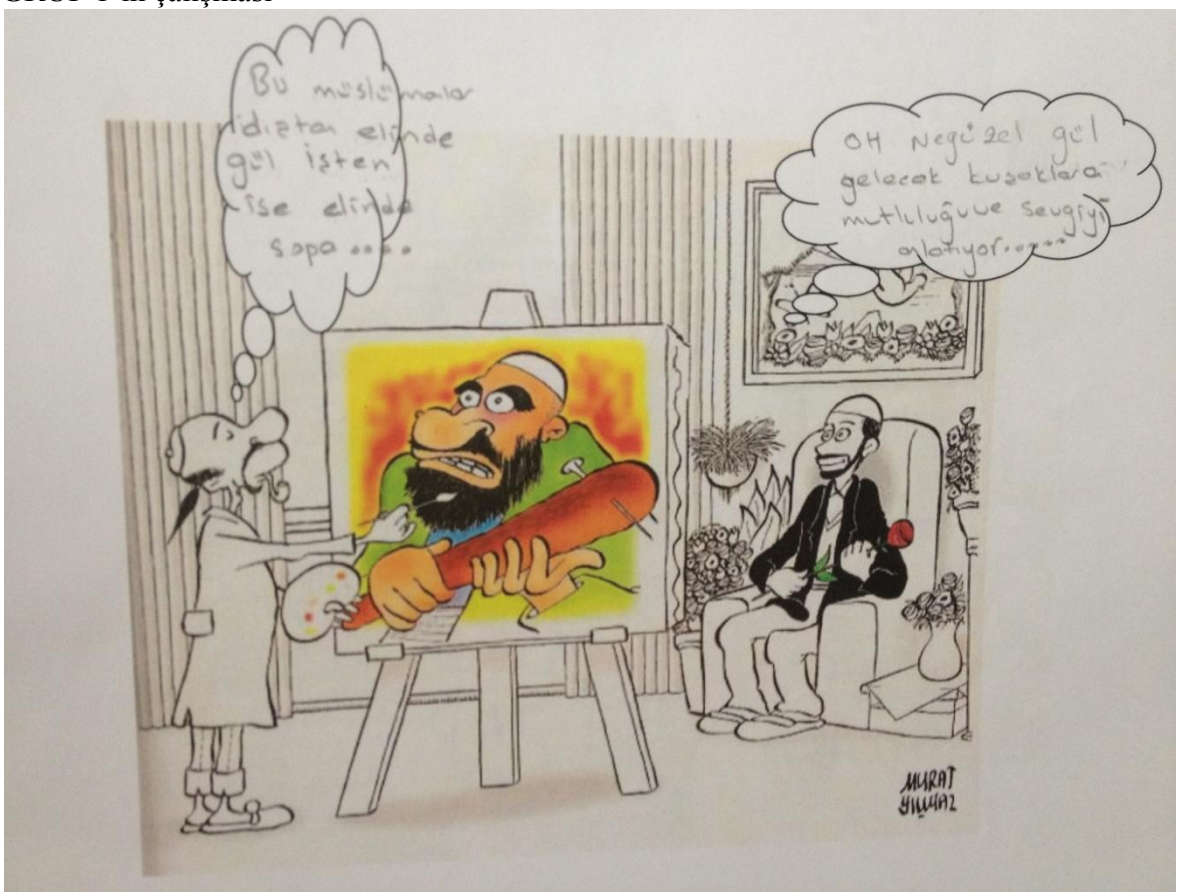

GRUP 2'nin çalışması

http://www.medyatava.com/haber/avrupa-karikatur-yarismasinda-2-turk-cizer-odul-kazandi_26307 adresinden alınmıştır.

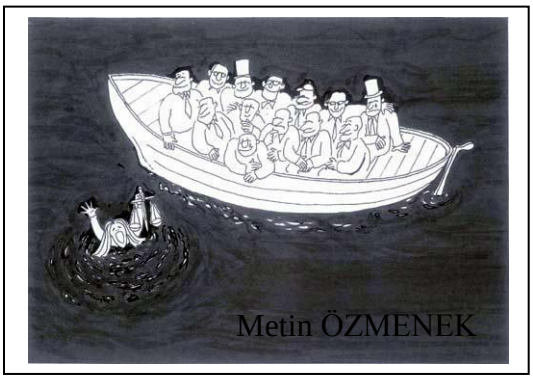
GRUP 1'in çalışması

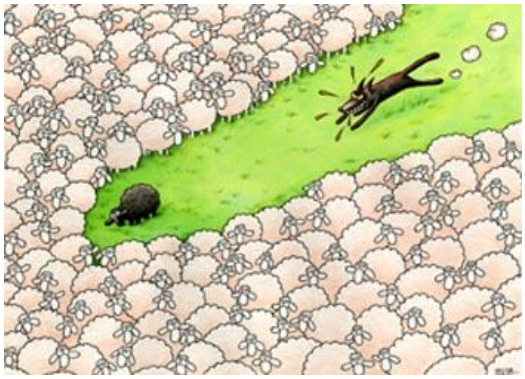

EK -5

KARİKATÜRLERİN ORJİNALLERİ

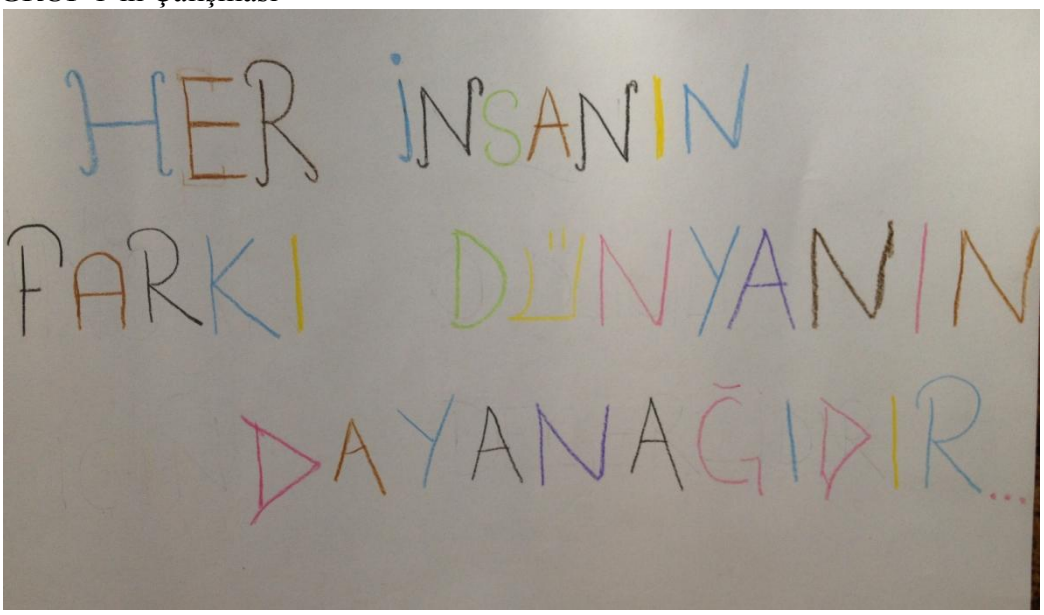
http://www.medyatava.com/haber/avrupa-karikatur-yarismasinda-2-turk-cizer-odul-kazandi_26307 adresinden alınmıştır.

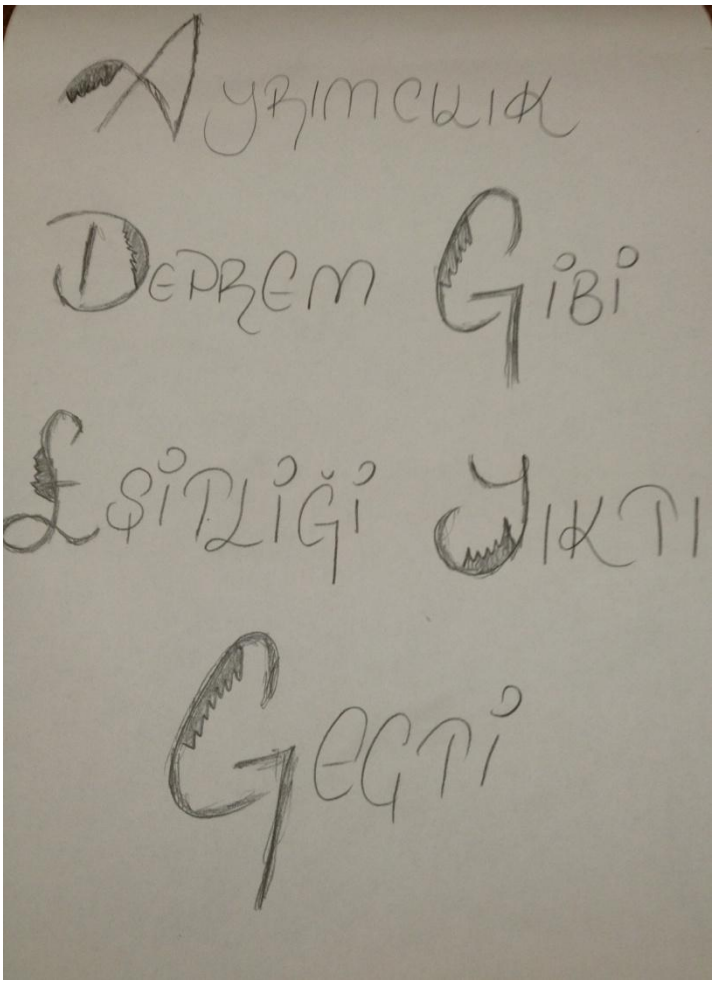
EK 6

GRUPLARIN SLOGAN YAZMA ETKİNLİĞİ

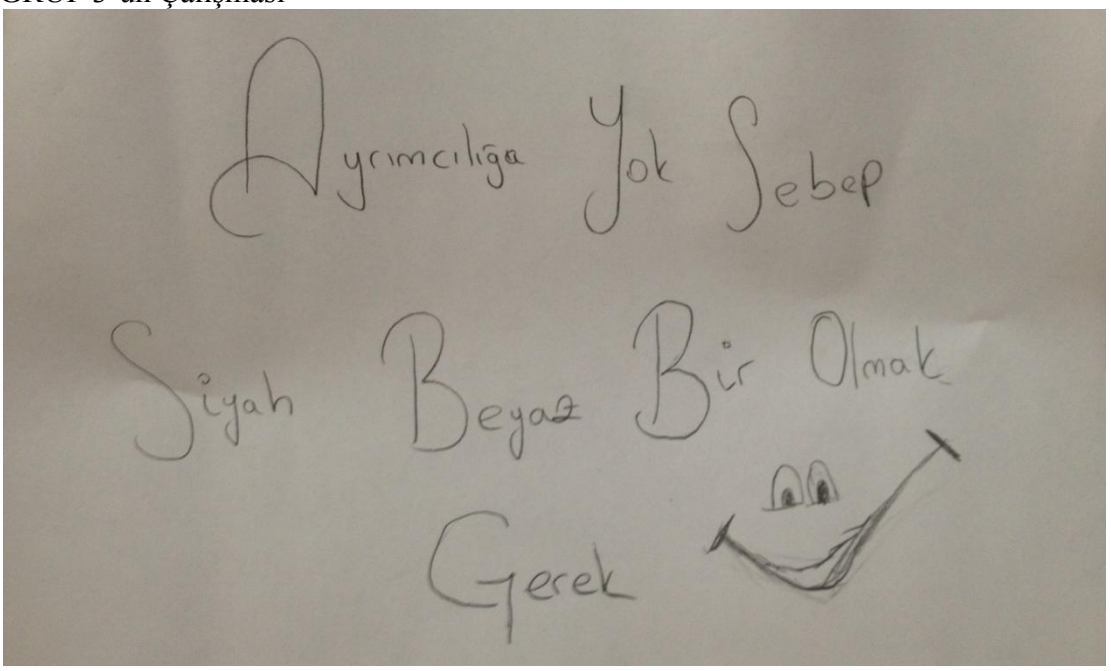
GRUP 1'in Çalışması

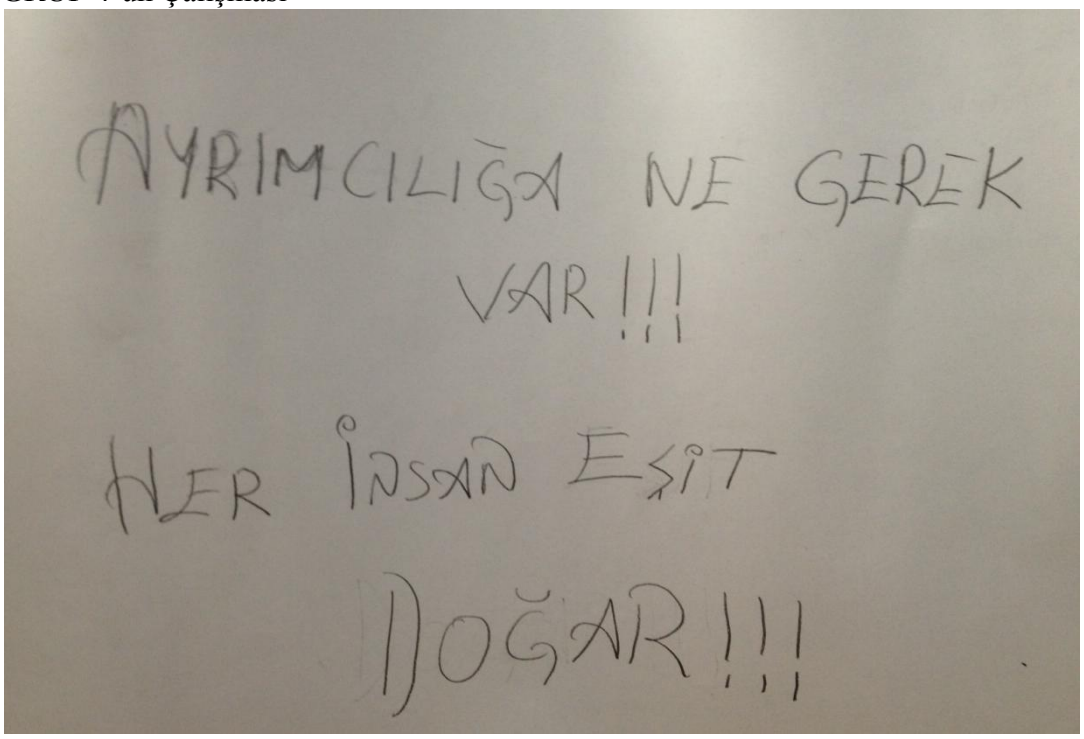
Grup 2'nin Çalışması

GRUP 3'ün Çalışması

GRUP 4'ün Çalışması

EK 7

GRUPLARIN KARİKATÜR ÇİZME ETKİNLİĞİ

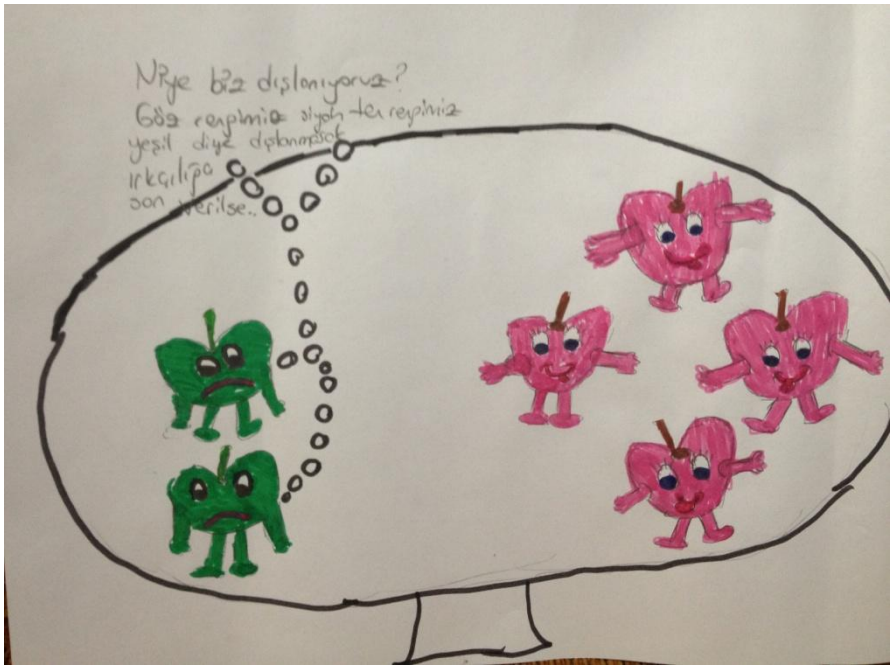
Grup 1'in Çizdiği Dil Ayrımcılığı Karikatürü

Grup 2'nin Çizdiği Din Ayrımcılığı Karikatürü

Grup 3'ün Çizdiği Irk Ayrımcılığı Karikatürü

Grup 4'ün Çizdiği Cinsiyet Ayrımcılığı Karikatürü

